

Case name

Supreme Court of India vs. Narcoanalysis, Polygraph Examination, and Brain Electro-Stimulation (BEAP) Test (2010)

Case

नारकोएनालसिस, पोलिग्राफ परीक्षा, र ब्रेन इलेक्ट्रिकल एक्टिविटी म्यापडि (बडिएपी) परीक्षणहरूबाट परणामहरूको स्वीकार्यतामा भारतको सर्वोच्च अदालतले आपराधिक मुद्दामा प्रमाणको रूपमा

Brief Summary

सर्वोच्च अदालतले नारकोएनालसिस, पोलिग्राफ परीक्षा, र ब्रेन इलेक्ट्रिकल एक्टिविटी म्यापडि (बडिएपी) परीक्षणबाट प्राप्त परणामलाई आपराधिक मुद्दामा प्रमाणको रूपमा स्वीकार गर्न सक्दैन भनी फैसला गरेको छ। अदालतले यी परीक्षणहरू "क्रूर, अमानवीय र अपमानजनक व्यवहार" को रूपमा निर्धारण गरेको छ र व्यक्तिगत स्वतन्त्रताको अधिकारको ग्यारेन्टी गर्ने संवधानको धारा 21 को उल्लङ्घन हो। अदालतले यस्तो परीक्षणको नतिजामा "प्रशंसात्मक चरित्र" रहेको र बाध्यताबाट प्राप्त भएमा प्रमाणको रूपमा स्वीकार गर्न सक्दैन भनी पनटिपिपणी गरेको छ।

Main Arguments

मुद्दामा संलग्न पक्षहरूले प्रस्तुत गरेका मुख्य तर्कहरू नारकोएनालसिस, पोलिग्राफ परीक्षा, र ब्रेन इलेक्ट्रिकल एक्टिविटी म्यापडि (बडिएपी) परीक्षणहरूको नतिजाको आपराधिक मुद्दामा प्रमाणको रूपमा स्वीकार्यतामा केन्द्रित थिए। अदालतले संवधानको धारा 20 (3) अन्तर्गत आत्म-अभियोग वरिद्धको व्यक्तिको अधिकार र धारा 21 अन्तर्गत गोपनीयताको अधिकारलाई वचिर गर्‍यो।

Legal Precedents or Statutes Cited

अदालतले संवधानको धारा 20 (3) लाई उद्धृत गरेको छ, जसले व्यक्तिलाई आत्म-दोषारोपणबाट जोगाउँछ, र धारा 21, जसले व्यक्तिगत स्वतन्त्रताको अधिकारको ग्यारेन्टी दन्छ। अदालतले अनैच्छिक रूपमा यी प्रविधिहरूको प्रयोग व्यक्तिगत स्वतन्त्रताको अधिकारको उल्लङ्घन हो भनेर निर्धारण गर्न "पर्याप्त उचित प्रक्रिया" को अवधारणामा पर्ना

भर परेको थियो।

Quotations from the court

"वविदति प्रवधिहरूलाई 'भौतिक प्रमाण'का रूपमा वर्गीकृत गर्न सकाँदैन कनिभने तनीहरूसँग 'प्रशंसात्मक चरित्र' हुन्छ र यदतिनीहरू बाध्यता प्रयोग गरेर प्राप्त गरियो भने तनीहरूलाई प्रमाणमा स्वीकार गर्न सकाँदैन।" "एक व्यक्तिलाई यी मध्ये कुनै पनि प्रवधिबाट गुजरन बाध्य पार्नु व्यक्तिगत स्वतन्त्रतालाई प्रतबिन्धति गर्नाका लागि आवश्यक पर्याप्त कारण प्रक्रियाको मापदण्डको उल्लङ्घन हो। वविदति प्रवधिहरू जबरजस्ती प्रशासति भए तापनि यस्तो उल्लङ्घन हुनेछ। "

Present Court's Verdict

सर्वोच्च अदालतले नार्कोएनालाइसिस, पोलिग्राफ परीक्षा, र ब्रेन इलेक्ट्रिकल एक्टविटी म्यापडि (बडिएपी) परीक्षणबाट प्राप्त नतजिलाई आपराधिक मुद्दामा प्रमाणको रूपमा स्वीकार गर्न सकाँदैन भनी फैसला गरेको छ। अदालतले यी परीक्षणहरूको अनविद्य प्रशासन संवधानको धारा 21 अन्तर्गत प्रत्याभूत व्यक्तिगत स्वतन्त्रताको अधिकारको उल्लङ्घन हो भनेर पनि निर्धारण गरेको छ।

Conclusion

सर्वोच्च अदालतको निर्णयले नार्कोएनालसिस, पोलिग्राफ परीक्षा, र ब्रेन इलेक्ट्रिकल एक्टविटी म्यापडि (बडिएपी) परीक्षणको नतजिलाई आपराधिक मुद्दामा प्रमाणको रूपमा प्रयोग गर्न प्रभावकारी रूपमा नषिध गर्दछ। अदालतको फैसलाले आत्म-अपराध र व्यक्तिगत स्वतन्त्रता वरिद्ध व्यक्तिको अधिकारको रक्षा गर्ने महत्त्वलाई जोड दिन्छ, र फोरेसिक विज्ञान र प्रमाण कानूनको क्षेत्रमा महत्त्वपूर्ण उदाहरण स्थापति गर्दछ।